Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

***ἀποτσωφλίζω,** ἀποτσεπλίζω* Πόντ. (Κοτύωρ.) *ἀποτσεφλίζω* Πόντ. (Οἰν.)

Ἐκ τῆς προθ. *ἀπό* καὶ τοῦ οὐσ. *τσώφλι*, παρ' ὃ καὶ *τσέπλιν*.

Ἀφαιρῶ τὸν φλοιόν. Συνών. *ξεφλουδίζω*.

ἀποτύλι τό, Κύπρ. Πόντ. (Οἰν. Τραπ.) *ἀποτύλ'* Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀποτυλίγω*.

1) Ξετύλιγμα ἔνθ' ἀν. : Αἴνιγμ.

Οὔλ' ἡμέραν τύλι τύλι | τσαὶ τὴν νύχταν ἀποτύλι

(τὸ στρῶμα) Κύπρ. **2)** Νῆμα τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ γνέσιμον τυλίσσεται εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἀδρακτίου καὶ ὅταν μαζευθῇ ἀρκετὴ ποσότης ἐκτυλίσσεται ἐκεῖθεν ἐπὶ τῶν δακτύλων καὶ τυλίσσεται εἰς τὸ μέσον, ὅπου ἡ κυρία ποσότης τοῦ νήματος Πόντ. (Σάντ.)

ἀποτύλιγμαν τό, Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ.) *ἀποτύλιγμα* Πόντ. (Κοτύωρ.) *ἀποτύλιμαν* Πόντ. (Κοτύωρ. Χαλδ.) *ἀποτύλισμαν* Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.)

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀποτυλίγω*.

Ἐκτύλιξις. Συνών. *ξετύλιγμα*.

***ἀποτυλίγω,** ἀποτυλίσ-σω* Κύπρ. *ἀποτυλίσσω* Κρήτ. *ἀποτυλίζω* Πόντ. (Ἴμερ. Κερασ. Κοτύωρ. Οἰν. Ὄφ. Σάντ. Τραπ. κ.ἀ.) *ἀποτυλίγω* πολλαχ. *'ποτυλίσ-σω* Κύπρ. *'ποτυλίω* Κύπρ. Μέσ. *ἀπουτ'λίσσουμ'* Σαμοθρ. *'πιτ'λίσσουμ'* Ἴμβρ.

Ἐκ τοῦ μεσν. *ἀποτυλίσσω*.

Α) Ἐνεργ. **1)** Ἐκτυλίσσω τι Κύπρ. Πόντ. (Ἴμερ. Κερασ. Κοτύωρ. Οἰν. Ὄφ. Σάντ. Τραπ. κ.ἀ.) : *'Ποτύλιξεν τὸ νῆμαν - τὰ ροῦχα τοῦ μωροῦ* Κύπρ. *'Ποτυλίει τὸ μετάξιν* αὐτόθ. *'Αποτύλιξον τὸ στρῶμαν* Κερασ. *'Επετύλτσα τ' ἀδράχτ' - τὸ κουβάρ' - τὸ ράμμαν* κτλ. Τραπ. *'Επετυλίε τὸ ζωνάρι μ'* Ὄφ. *'Επετυλίεν τ' ὀφίδ' κ' ἐσῆβεν 'ς σὴν πέτραν ἀφκὰ* Τραπ. || Φρ. *'Επετυλίεν ἡ γλῶσσα τ'* (ἐπὶ σιωπηλοῦ ὁ ὁποῖος ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ) Ἴμερ. || Ἆσμ.

Ὅταν τὸ ἐποτύλιξεν τσ' ἔβαλέν του βοτάνιν,
οὔλοι παρηοροῦσαν τον πῶς θέλει νὰ τὸν γιάνῃ

Κύπρ. Συνών. *ἀποκουβαρτάζω* **1**, *ξεκουβαρτάζω, ξετυλίγω*. **β)** Ἀπαλλάττω τοῦ περιτυλίγματος, τοῦ περιβλήματος, τῶν ἐνδυμάτων κτλ. Κύπρ. : *Κάθε 'κοσ'τέσσερες ὧρες νὰ 'ποτυλίῃς τὸν γιαρᾶν σου, νὰ τοῦ βάλῃς γιατρικὸν τσαὶ πάλε νὰ τὸν τυλίῃς. Τυλίω τὸ μωρόν μου τσαὶ κάθε τρεῖς ὧρες 'ποτυλίω το τσαὶ σπαστρεύκω το. 'Ετυλίκτηκα μέσα 'ς τὰ σ-σοιν-νιὰ τσ' 'ἐν ἠμπόρουν νὰ 'ποτυλικτῶ. Ἤμουν τυλιμένος μέσα 'ς τὸ γιράμιν τσ' ἐπύρωσα τσ' ἐποτυλίκτηκα.* **2)** Τυλίσσω τι ἐντελῶς, τελειώνω τὸ τύλιγμά τινος πολλαχ. : *'Αποτύλιξε τὸ μωρὸ* (ἐνν. μὲ τὰ σπάργανα). *'Ακόμη δὲν ἀποτύλιξε τὸ νῆμα.*

Β) Μέσ. **1)** Ἀνοίγω τὰ συνεσταλμένα ἢ διπλωμένα ἄκρα τοῦ σώματος Κύπρ. : *Ἔτσι σὰν ἤμουν διπλωμένος χαμαὶ ἐποτυλίκτηκα τσ' ἔπεσα 'ς τὰ βούρη* (ἤρχισα νὰ τρέχω).

β) Μεταφ. ἐξεγείρομαι ἀποτόμως συνήθως ἐκ τρόμου ἢ καταπλήξεως (ἐξεγείρομαι οἱονεὶ ἐκτυλισσόμενος πρότερον ὢν συνεσταλμένος) Κύπρ. : *Εὐτὺς ποῦ τοῦ πῇς 'ποτυλίεται. 'Εποτυλίχτην 'ποὺ τὸν φόον του. Σὰν ἐκάθουμουν ἤρτεν νὰ μὲ δέρῃ, 'ποτυλίομαι 'πάνω, ἔκαμά τον τσ' ἐχάθην.* || Ἆσμ.

'Ποῦ τὸ 'δροικᾶ ὁ Διενὴς εὐτὺς ἐποτυλίχτην,
ἔλα νὰ πάμεν, Χάροντα, κάτω εἰς τὴν παλαίστραν.

2) Ἑτοιμάζομαι Ἴμβρ. : *'Πιτ'λίσσουμ' γιὰ νὰ φύγου.*

β) Σπεύδω, *κάνω γρήγορα* Ἴμβρ. : *'Πιτ'λιχτῆτι νὰ φύγουμ'.* **3)** Σκοπεύω, ἔχω κατὰ νοῦν Σαμοθρ. : *Ἔ δέ, λίγα ἀπουτ'λίσσισι!* (*πολλὰ βάζεις μὲ τὸ νοῦ σου*).

ἀποτύρι τό, Κρήτ. *ἀπότυρο* Χηλ.

Ἐκ τῆς προθ. *ἀπὸ* καὶ τοῦ οὐσ. *τυρί*.

Τυρός : *Ν' ἀρμέξῃς καὶ νὰ κάμῃς τυρὶ κι ἀποτύρι* (ἐπῳδ. κατὰ τῆς βασκανίας) Κρήτ.

ἀποτύρινα ἐπίρρ. Κάρπ.

Ἐκ τῆς προθ. *ἀπὸ* καὶ τοῦ οὐσ. *Τυρινή*.

Μετὰ τὴν ἑβδομάδα ἢ τὴν Κυριακὴν τῆς Τυρινῆς.

ἀποτύρωμαν τό, Κύπρ.

Ἐκ τοῦ ρ. *ἀποτυρώνω*.

Κατάπαυσις τῆς τυροκομίας.

ἀποτυρώνω Κύπρ.

Ἐκ τῆς προθ. *ἀπὸ* καὶ τοῦ οὐσ. *τυρί*. Πβ. καὶ μεταγν. *ἀποτυροῦμαι* = μεταβάλλομαι εἰς τυρόν.

Παύω τὴν τυροκόμησιν : *'Εποτύρωσες ἢ ἀκόμα ;*

ἀποτύρωσι ἡ, Κύθηρ. Κύπρ. Πάρ. *'ποτύρωσι* Κύπρ.

Ἐκ τοῦ μεσν. οὐσ. *ἀποτύρωσις*.

1) Ἡ Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς Κύθηρ. Κύπρ. : *Πότ' ἔχουμεν 'ποτύρωσιν ;* **2)** Ἡ Τυρινὴ ἑβδομὰς Κύπρ. Πάρ. : *Καλὴ ἀποτύρωσι!* (εὐχὴ) Πάρ.

ἀποτυφλώνω πολλαχ. *'ποτυφλώνω* Σαλαμ.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. *ἀποτυφλῶ*.

1) Κάμνω τινὰ ἐντελῶς τυφλὸν Πελοπν. (Μάν.) Σαλαμ. Χίος κ.ἀ. — ΙΠολέμ. Σπασμέν. μάρμαρ. 144 : Ποίημ.

Κάθε ἄλλο νοῦ θενά 'χε ἀποτυφλώσει
μιᾶς τέτοιας δόξας λάμψι, λάμψι τόση

ΙΠολέμ. ἔνθ' ἀν. **β)** Μεταφ. μωραίνω τινὰ πολλαχ. : *Τὸν ἀποτύφλωσε ὁ Θεὸς κ' ἐπῆγε κ' ἔκαμε τέτοια δουλειά.* Ἡ σημ. καὶ μεταγν. Πβ. Ἀρριαν. Ἐπικτ. Διατρ. 2,20,37 «τοὺς ἐπὶ τοσοῦτον ἀποκεκωφωμένους καὶ ἀποτετυφλωμένους τῶν περὶ αὐτοὺς κακῶν». **2)** Ἀφαιρῶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φυτοῦ Σαλαμ. : *Μοῦ 'κοψε τ' ἀμπέλι καὶ μοῦ τὸ 'ποτύφλωσε.* Διὰ τὴν σημ. πβ. Θεοφρ. Ἱστορ. φυτ. 1,8,4 «εἰσὶ δὲ τῶν ὄζων οἱ μὲν τυφλοί, οἱ δὲ γόνιμοι, λέγω δὲ τυφλοὺς ἀφ' ὧν μηδεὶς βλαστός».

ἀποτύφου Τσακων.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. *ἀποτύπτω* = κτυπῶ ἕως ὅτου κουρασθῶ.

Ἀπωθῶ. Συνών. *ἀποσπρώχνω* **1**, *ἀποτσιφνῶ, σπρώχνω*.

ἀποτυχαίνω σύνηθ.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. *ἀποτυγχάνω*.

Δὲν κατορθώνω τι, ἀποτυγχάνω εἰς τὸν σκοπόν μου : *'Απότυχε ὁ δεῖνα 'ς τὴ δουλειὰ ποῦ καταπιάστηκε.*

ἀποτυχία ἡ, σύνηθ.

Τὸ ἀρχ. οὐσ. *ἀποτυχία*.

Τὸ νὰ μὴ ἐπιτυγχάνῃ τις εἴς τι: *Παντοῦ ἀποτυχία. Κ' ἐδῶ ἀποτυχία. Ὅλο ἀποτυχίες.* Συνών. *ἀπότυχο*.

ἀπότυχο τό, Εὔβ. (Αὐλωνάρ.)

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. *ἀποτυχής*. Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ 2,105.

Ἀποτυχία : Φρ. *'Επῆρε τ' ἀπότυχα* (ἐπὶ τοῦ ἀποτυχόντος εἰς τὸν ἔρωτα).

ἀποτώρα ἐπίρρ. κοιν. *ἀποτώρας* Ἤπ. Θρᾴκ. Κρήτ. κ.ἀ. *ἀπουτώρα* βόρ. ἰδιώμ. *ἀπουτώρας* Ἤπ. *ἀπουιτώρα* Ἤπ. (Ζαγόρ. κ.ἀ.) *ἀπατώρα* Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.) *ἀπετώρα* ἀμάρτ. *ἀπιτώρα* Ἴμβρ. κ.ἀ. *ἀποτατώρα* πολλαχ. *ἀπ'τατώρα* πολλαχ. *ἀποτατώραδα* Πελοπν. (Μάν.) *ἀπ'τατουραδὰ* Σκόπ. *ταποτώρα* πολλαχ. *ταπουτώρα* πολλαχ. βορ. ἰδιωμ. καὶ Χίος *δαποτώρας* Κρήτ. *ταποτώρου* Σέριφ. *ἀποτώρες* Ἤπ. *ἀπουτώρις* Ἤπ. (Ζαγόρ.) *ἀποτώρι* Θήρ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ